

ANNEX I**INTRODUCCIÓ**

Els ensenyaments d'idiomes de règim especial s'orienten a la formació de persones adultes amb necessitats específiques d'aprenentatge d'idiomes, al perfeccionament de competències en diverses activitats de llengua, al desenvolupament de destreses parcials en una o diverses llengües i, en general, a les persones que vulguin obtenir un certificat oficial del seu nivell de competència en l'ús d'un idioma. Responen al fi primordial de les polítiques europees actuals en matèria d'educació lingüística: el plurilingüisme com a senyal d'identitat de la ciutadania europea i com a factor d'enriquiment mutu, integració i convivència, de desenvolupament personal, acadèmic, professional i de progrés social i econòmic. La finalitat és desenvolupar un repertori lingüístic en què tinguin cabuda totes les habilitats lingüístiques i donar a la ciutadania l'oportunitat de desenvolupar una competència plurilingüe. Això implica que l'oferta de llengües en les institucions educatives estigui diversificada i contribueixi al desenvolupament de la motivació, l'habilitat i la confiança de cara a noves experiències lingüístiques.

Aquest currículum descriu els nivells en què s'estructuren aquests ensenyaments i n'estableix els objectius, els continguts i els criteris d'avaluació per a les escoles oficials d'idiomes de les Illes Balears, atenent al seu context geogràfic i social i a les necessitats de la seva ciutadania. Consueix un primer nivell de concreció, que ha de ser desenvolupat a les programacions didàctiques dels departaments d'idiomes de cada centre d'acord amb les seves característiques i les dels seus alumnes, i a les programacions d'aula segons les necessitats de cada grup, així com a les orientacions per a l'elaboració de proves unificades de certificació.

Aquest document desenvolupa el currículum bàsic dels nivells intermedi B1, intermedi B2, avançat C1 i avançat C2 annex al Reial decret 1041/2017, de 22 de desembre. Per coherència, se n'aplica també l'estructura als nivells bàsic A1 i bàsic A2. Així mateix, incorpora part del treball d'ampliació del Marc europeu comú de referència (MCER) que s'ha duit a terme d'ençà de la seva publicació, el 2001, en especial pel que fa a les activitats de mediació i a la competència plurilingüe.

En aquest sentit, s'ha tengut en compte la recent ampliació del MCER (*CEFR Companion Volume with New Descriptors/Volume complémentaire du CECR avec de nouveaux descripteurs*. Consell d'Europa, 2017), en especial pel que fa a les àrees més poc desenvolupades a la versió inicial del Marc, com ara la mediació i la competència plurilingüe/pluricultural, a les innovacions i reelaboracions que afecten les estratègies i la competència fonològica, així com a les esmenes i millores més rellevants als descriptors il·lustratius de la primera versió, com ara l'eliminació de les al·lusions al parlant nadiu com a punt de referència o la incorporació de la interacció en línia, entre d'altres.

Altres fonts han estat el projecte MAREP (Marc de referència per als enfocaments plurals de les llengües i de les cultures), per a la descripció dels continguts interculturals, i els inventaris de continguts clau desenvolupats per EAQUALS per a diverses llengües.

ENFOCAMENT

Aquest currículum parteix de l'enfocament orientat a l'acció pel qual es pronuncia el MECR: l'ús de la llengua, que n'inclou l'aprenentatge, comprèn les accions que realitzen les persones, les quals, com a individus i com a agents socials, desenvolupen una sèrie de competències i les utilitzen per dur a terme activitats lingüístiques.

Aquesta concepció de l'ensenyament-aprenentatge de llengües es basa en el desenvolupament progressiu de la competència comunicativa. Aquest progrés comporta així mateix el desenvolupament d'altres competències, a fi de fer front a les diferents situacions comunicatives en què es troben els aprenents.

Com la comunicació, l'aprenentatge basat en aquesta comporta la realització de tasques que sovint no són rutinàries ni automàtiques, la qual cosa fa necessari l'ús d'estratègies: l'organització dels recursos disponibles amb la finalitat d'assolir un objectiu, que implica prendre decisions conscients per tal d'actuar d'una manera o altra.

La competència comunicativa

La competència comunicativa, que capacita la persona per actuar utilitzant mitjans lingüístics, inclou els següents components:

- Competència lingüística (gramatical, lèxica, fonològica, ortogràfica, semàntica, etc.): el recursos formals i la capacitat d'utilitzar-los.

- Competència sociolingüística: el coneixement i les habilitats necessàries per tractar la dimensió social de l'ús de la llengua (normes de cortesia, formes de tractament, expressions populars, diferències de registres, varietats i accents, etc.)
- Competència pragmàtica (discursiva, funcional i organitzativa): principis segons els quals els missatges s'organitzen i s'utilitzen per a la realització de funcions comunicatives.
- Competència estratègica: aplicació dels principis metacognitius de planificació, execució, control i reparació a les diferents formes d'activitat comunicativa, és a dir, de la recepció, la producció, la interacció i la mediació.

Les competències generals

Totes les competències humanes contribueixen, d'una manera o una altra, a la capacitat de comunicar-se de l'aprenent. Per tal de realitzar les intencions comunicatives, les persones usuàries de la llengua o els aprenents posen en joc la competència comunicativa i la combinen amb les competències generals, les que no estan directament relacionades amb la llengua:

- Els coneixements declaratius (saber), que inclouen el coneixement del món, el coneixement sociocultural (de la cultura de les comunitats on es parla la llengua) i la consciència intercultural (de les relacions entre les diferents visions del món).
- Les habilitats (saber fer), tant pràctiques, socials, tècniques, professionals o de la vida quotidiana com interculturals (sensibilitat, capacitats de relació, d'intermediació i de superació d'estereotips).
- El saber ser, que integra factors personals lligats a la pròpia personalitat i caracteritzats per les actituds, les motivacions, els valors i les creences.
- El saber aprendre, que inclou la capacitat d'observar i participar en noves experiències, i d'incorporar coneixements nous als que ja existeixen, modificant-los si cal.

Les estratègies d'aprenentatge

A banda del component estratègic de la competència comunicativa, s'activen les estratègies d'aprenentatge: les activitats conscients i intencionals que guien les accions que s'han de seguir per aconseguir determinats objectius d'aprenentatge:

- Estratègies metacognitives: planificació, control i avaluació de la pròpia cognició.
- Estratègies cognitives: integració del contingut nou en el coneixement previ.
- Estratègies de mediació social: disposició afectiva i motivacional davant l'aprenentatge.

La metodologia

Així doncs, es pretén que l'aprenent, com a (futura) persona usuària de l'idioma, arribi a ser capaç, dins els context de cada nivell, de posar en joc les competències per dur a terme activitats lingüístiques de comprensió, producció i coproducció, i mediació, tot activant les estratègies més adequades per fer-ho.

En conseqüència, la metodologia que s'adopti per atènyer aquest objectiu hauria de ser-hi coherent i complir una sèrie de principis:

- Considerar la globalitat de les competències: les generals i, en particular, la comunicativa.
- Desenvolupar els quatre components de la competència comunicativa.
- Integrar totes les habilitats: llegir, escoltar, parlar, escriure i mediar.
- Fer èmfasi en l'eficàcia (assoliment dels objectius comunicatius) i l'adequació (ajustament a la situació) i posar la correcció i la precisió al servei d'aquestes.
- Fer servir materials, mitjans i activitats autèntics o, com a mínim, versemblants, procurant que s'adaptin a les necessitats i els interessos de l'alumnat.
- Promoure gradualment l'aprenentatge autònom i el desenvolupament de les estratègies d'aprenentatge.

Així mateix, i d'acord a l'article 27.1 a) de la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes, en el procés d'ensenyament-aprenentatge de llengües es vetllarà per l'eliminació dels prejudicis, els estereotips i els rols segons sexe, per l'orientació sexual o per la identitat sexual construïts segons els patrons socioculturals de conducta assignats a dones i homes, amb la finalitat de garantir, tant a les alumnes com als alumnes, possibilitats de desenvolupament personal integral.

ORGANITZACIÓ I CONTINGUT

En línia amb el currículum bàsic dels nivells intermedi B1, intermedi B2, avançat C1 i avançat C2 annex al Reial decret 1041/2017, de 22 de desembre, per a cada nivell es descriuen la definició, els objectius dels ensenyaments, els objectius d'aprenentatge, les competències i continguts i els criteris d'avaluació.

La definició del nivell i els objectius

La definició del nivell és una descripció de la competència comunicativa de l'usuari-aprenent, del seu domini del llenguatge i dels àmbits d'actuació, en el moment d'assolir el nivell.

Els objectius dels ensenyaments es refereixen particularment al procés d'ensenyament-aprenentatge i pretenen ser orientacions per a l'elaboració de programacions didàctiques i el professorat, i també per a l'alumnat.

Els objectius generals del nivell s'especifiquen en referència a cada tipus d'activitat (comprensió de textos orals, comprensió de textos escrits, producció i coproducció de textos orals, producció i coproducció de textos escrits, mediació) i defineixen l'abast, les limitacions i les condicions que s'apliquen a tots els objectius específics.

Els objectius específics determinen, per a cada tipus d'activitat, el que es pretén que l'alumnat sigui capaç de fer en assolir el nivell, amb referències a l'àmbit, el context i el grau d'efectivitat. Cal entendre'ls supeditats al que s'especifica als objectius generals corresponents.

Els continguts

Es descriuen els continguts generals, per a tots els idiomes, referits a les competències sociocultural, sociolingüística, funcional, estratègica, discursiva, lèxica i intercultural, i els específics per a cada idioma de les competències morfosintàctica, ortotipogràfica i foneticofonològica.

S'especifiquen o bé per separat per a cadascun dels tipus d'activitat (de comprensió de textos orals, de comprensió de textos escrits, de producció i coproducció de textos orals, de producció i coproducció de textos escrits, i de mediació) o bé per combinacions d'aquests, quan s'ha considerat escaient. Quan escau, normalment els continguts referits a la producció apareixen sistemàticament també a la comprensió, llevat dels casos en què no hi són rellevants, però no al contrari. D'altra banda, s'entén que els continguts propis d'un nivell no cal que apareguin als nivells superiors, excepte si hi ha matisos importants o hi tenen una rellevància molt significativa.

Es detallen els continguts nuclears, entesos com els que són definitoris del nivell, aquells que hom espera que totes les persones que l'han assolit hagin adquirit a nivell de domini. Quan hi ha distinció entre els continguts referits a la producció i a la recepció, aquests darrers s'han d'entendre com una extensió dels continguts nuclears. Naturalment, no són ni exhaustius ni excloents, especialment en dos sentits:

- No s'han d'interpretar de manera restrictiva: durant el curs es tractaran de ben segur altres continguts que aniran més enllà dels aquí especificats, perquè les programacions didàctiques ho preveuran o a iniciativa dels alumnes mateixos; això és natural i desitjable, sobretot quant a la selecció d'inputs.
- La seva rellevància ve determinada per llur contribució a l'assoliment dels objectius dins el marc del nivell de referència. Així, els continguts no es poden interpretar aïlladament els uns dels altres ni deslligats de la resta del currículum, en tant que hi són perquè es considera que són necessaris o pertinents per a la consecució dels objectius que s'hi proposen.

Els criteris d'avaluació

Els criteris d'avaluació fan referència a l'assoliment dels objectius del nivell, però no s'hi han de confondre. Per començar, no sol ser possible avaluar la consecució de tots els objectius. D'altra banda, no tots els objectius són avaluables, ja sigui per raons pràctiques o d'oportunitat. La intenció és informar-se sobre el domini de la llengua, i això és convenient de fer-ho valorant les competències que unes actuacions determinades posen en evidència.

Els criteris generals d'avaluació es basen en la relació que hi ha entre la consecució dels objectius del nivell i l'activació a tal efecte de les competències i continguts adquirits. Ara bé, les competències no són observables directament. Cal establir una manera d'analitzar les actuacions per inferir l'ús de les competències que s'hi posen de manifest.

Els criteris específics són el mecanisme que ha de permetre aquesta anàlisi:

- Per a les activitats de comprensió de textos orals i escrits, s'han establert criteris específics d'avaluació a partir de quatre microhabilitats (reconèixer/identificar, distingir/discriminar, comprendre i processar juntament amb el text), aplicades a diferents tipus de comprensió: comprensió global, comprensió selectiva, comprensió detallada.

- Quant a les activitats de producció i coproducció de textos orals i escrits, s'han definit aspectes qualitius agrupats en tres categories: pragmàtica, pragmlingüística i correcció.
- Pel que fa a la mediació, els criteris específics detallen característiques per als diversos tipus d'activitats de mediació, agrupats en tres categories: mediació del text, mediació de conceptes i mediació de la comunicació.

Les activitats de mediació

Convé aquí fer una menció a la inclusió de les activitats de mediació. Sovint l'ús del llenguatge suposa diferents activitats alhora. La mediació combina la recepció, la producció i la interacció. Així mateix, l'ús del llenguatge va més enllà de la comunicació de missatges: abasta també el desenvolupament i l'articulació d'idees i pensaments i la facilitació de l'entesa entre les persones. Resumint, hom media quan:

- Fa possible la comunicació entre persones que no són capaces, per les raons que sigui, de comunicar-se entre elles directament.
- Fa d'intermediari entre interlocutors que no són capaços d'entendre's, sigui per raons lingüístiques o d'altra naturalesa.

Les activitats de mediació poden implicar o no més d'una llengua, i es refereixen també a la mediació referida a la comunicació i l'aprenentatge i a la intermediació social i cultural.

Val a dir que hi ha una sèrie d'activitats de mediació que, tot i ser importantíssimes, si no centrals, s'ha considerat que, ara per ara, no s'havien d'encabir dins l'avaluació. Així, no s'ha tengut en compte la competència plurilingüe i per això no apareixen en els criteris d'avaluació les activitats de traducció. Tampoc no es planteja, dins l'àmbit de la mediació de la comunicació, l'avaluació de la intermediació ni de la facilitació de la comunicació en situacions conflictives. Tanmateix, aquests tipus de mediació no tenen per què ser exclosos de les activitats d'ensenyament-aprenentatge ni, en conseqüència, de les d'avaluació de seguiment. Ans al contrari: poden constituir una pràctica molt adequada en molts casos, sobretot tenint en compte el context sociocultural de les Illes Balears i les necessitats i interessos de molts dels aprenents, a més de contribuir al desenvolupament de la consciència intercultural, que és un dels objectius d'aquests ensenyaments.

APLICACIÓ

Com ja s'ha dit, aquest currículum és un primer nivell de concreció. Correspon als departaments d'idiomes i als seus membres de formular-ne l'aplicació específica a través de les programacions didàctiques i, en última instància, de les programacions d'aula.

En aquest procés, caldrà que seleccionin, desenvolupin i seqüencin els objectius concrets i els continguts atenent al seu context, les necessitats i interessos del seu alumnat i el projecte del centre, i també que els incardinin de manera coherent amb una proposta metodològica que segueixi els principis esmentats més amunt i tengui en compte la composició de l'alumnat i del professorat i els recursos i mitjans disponibles.

La selecció i desenvolupament de continguts a les programacions és indispensable en tots els casos, però cal fer una referència especial als continguts socioculturals i lèxics. Quant als primers, caldrà ponderar-ne la rellevància tenint en compte, entre d'altres, el bagatge de l'alumnat i les seves motivacions per aprendre l'idioma. Pel que fa als segons, el seu desplegament a les programacions s'ha de lligar necessàriament al de les competències funcional i discursiva, fent la distinció pertinent dels diferents graus de coneixement i domini en referència a la producció i la recepció.

Els criteris d'avaluació hauran de servir de base per dissenyar les activitats d'avaluació i les rúbriques corresponents, tant les relatives a l'avaluació de diagnòstic, de seguiment i d'aprofitament dins l'àmbit dels centres com en l'elaboració de proves unificades de certificació. En aquest sentit, per a l'avaluació de la comprensió i de la mediació els implicats hauran de seleccionar i desenvolupar les categories adients i els seus descriptors de tal manera que en resultin unes activitats/proves completes, equilibrades, útils i factibles. En el cas de la producció, en l'elaboració de rúbriques s'haurà de seleccionar i desenvolupar els criteris de manera equilibrada, sense privilegiar uns aspectes per sobre dels altres.